

Moj dostavek: na Dolenjskem se govori: svěčan, svěčana, i tudi: svěčná. Iz knjige gospoda dr. Miklošiča je razvidno, da nejma stara slovenščina nobene mesečnega imena od cerkvenih godov, niti ne pravo srbsko ter niti rusko, češko i poljsko narečje, kajti če se februarus po staroruski imenuje svadebnij, to nej od nikakega cerkvenega praznika, torej morda niti sem ne spada, vsaj gotovo ne v tolikej obširnosti, v kolikoršnej na pr. rusaljščak, andrejščak, božičnjak, novovisn. christmonat itd., ker meri samo na starodavne, meju slovanskim plemenom navadne nrave, vladajoče uže pred krščanstvom; če beremo dalje dve srbski, semkaj se spadajoči imeni: gospodinštak augustus ter ilijštak julius, nej pozabiti, da nobeno teh imen ne vlada ondod, koder prebiva jedro srbskega naroda, nego dr. Miklošič sam i Vuk ž njim priča, da oboje rabi edino dalmatinskim primorcem okolo Dobrovnika i Risna (stadt Risano in Bocche di Cattaro, Vuk). Dalje v maloruskem nahajamo samo: „temna nočka v petrivočku (v junii); pa tudi gorénja srbščina ima za veliko čudo samo tri taka mesečna imena: hodovnik december, mērcínski (nam. martinski) mēšac november, michalski mēšac october, — a dolénja srbščina celó samo eno: šveckovny februarus, kajti zachopny januarus, upravo: anfangsmonat, od glagola: zachopis anfangen, zopet po vsem niti semkaj se tenko ne služi, ker ne meri toliko na cerkven god, kolikor na sam začetek novega časóvnega oddelka. Precej v bolgarščini se uže štiri mesece imenuje po cerkvenih praznicah: bogorodicenskij t augustus, dmitrovskij t october, ilinskij t julius, petrovskij t junius; a največ takih imen vidimo v hrvaščini ter v novej slovenščini, i sicer je hrvatskih ednajst: božični december, velikomašnjak augustus, malomašnjak september, svičničar februarus, svetačni (poleg: sisveščak) november, jakovčak julius, ivanjski junius, lukovčak october, mandalenski julius, miholjski october, petrovski junius, — a novoslovenskih nič menj nego celih petnajst: mali božičnjak januarus, velikobožičnjak (vienahtnik) december, velikomešnjak (poleg: mešnjak) augustus (primeri hrvatsko: svetačni poleg: sisveščak), malomešnjak september, rusaljščak pfingstmonat, svečan (svečnik) februarus, vsesveščak november, andrejščak december, jurijevščak aprilis, gregorščak martius, jakobščak julius, ivanjščak junius, lukovščak october, miholjščak september, filipovščak majus. Tudi madjarščina ima ednajst takih mesečnih imen, katera se razen dveh na tanko sklépajo z našimi. Ako poleg vsega tega dalje premislimo tudi še to, da Károl Vélíki, kateri je Nemcem prvi narejal ali vsaj trdno določil mesečna imena, december po cerkvenih praznicah uže imenuje: heilagmânôt, če tudi semkaj se ne štejemo njegovega imena: ostarmânôt aprilis, ker „ostar“ utegne značiti: frühling, porojeno iz iste korenike, katera je v besedah: novovisn. osten, strvisn., srdvisn. ost, — a v slovanskih: vesna, utro (jutro) nam. ustro Mikl. lex. 1077, dasi je dvomno, ali si je za Károla Vélíkega nemški narod v besedi: ostar še bil v svesti pomena „frühling“ ali ne; ako ne pozabimo ni tega, da se nahajajo tudi v srednjevisokej nemščini še druga enaka mesečna, po nekaterih krajih nemške zemlje še zdaj obična (Mikl. slav. monatsn. 24) imena: alrehilgenmaint, sant Andreismaint, Benecke-Müller 2. 56, ter da sam gosp. dr. Miklošič v svojem spisu našteva mnogo nemških i meju njimi celó nekaj anglosaskih, od cerkvenih praznikov mesecem zdétih imen, ako tudi gotovo nej zbral vseh, kolikor so jih vsi Nemci te vrste imeli ter še imajo: prinujeni

smo k tej končnej sodbi, da običaja, mesece imenovati po cerkvenih praznicah, iz početka nej bilo meju Slovani nego meju Nemci, od koder se je čudovito razširil v južne Slované, i meju njimi posebno v Slovence, prve nemške sosedne na jugu, ter od njih dalje v Hrvate, Madjarje i Bolgarje. Mnogo menj se je ta navada prišla sicer zeló ponemčenih gorénjih i dolénjih Srbov, a do dobrega je neznana ostala starej slovenščini, Rusom, Srbom, Čehom i Poljem. — Kar se tiče same besede svečan, vidimo, da je naš rokopis 1466. leta i po gosp. Miklošiči tudi niti Trubar še ne rabi, ter da še Megiser poleg svečnik piše: sečan, i da njegov svečnik, moškega spola oblika, ženskej besedi: svečnica tako ustréza, kakor pomočnik ustreza pomočnici, pa kakor dlsrb. moški prilog: šveckovny ženskemu: šveckovna Mariae lichtmesse; dalje vidimo, da hrv. ime: svičničar stoji na samej besedi: svičnica. Vse to nam kaže: 1. da to ime še nej starodavno meju Slovenci; 2. da se je najbrže v njem glagol: sěk- pomešal s samostalnikom: sveča, ter da se je tako svečan zlíl iz besed: sečan i sveč.

Svetovati bi torej bilo, da bi pratika zopet začela pisati starodavno, široko po slovanskem svetu znano ime: sečan, kajti strsl. je: sěčъnъ, sěčъnъ, blg. malki sečko, hrv. sičen februarus; — srb. sječanj, mlrus. šíčen, rus. sěčъnъ januarus; — lit. sėkis december; — čšk. sečen julius, a po Moravskem i Slovaškem tudi augustus: mēšíc, v němž se seno seče. Mikl. slav. monatsn. 20. (Dal. prih.)

Družbine stvari.

O zadevah slovenske Matice.

O premembi Matičinih pravil.

Odsek, zvoljen v 9. seji 19. decembra 1867. leta, bode odboru, ki se v četrtek po Vélíki noči, to je 16. aprila zbere v 10. zbor, o svoji nalogi poročal naslednje. Poročevalec bode odbornik gosp. dr. Costa.

Želje po premembi matičinih pravil so skoro tako stare, kakor Matica. Že v prvem občnem zboru so se stavili dotični predlogi, ki so se zdeli večini tudi potrebni; a sprejela jih ni, ker se je že takrat obetala nova svobodnejša postava o družbah, in ker smo imeli še premalo skušnje. Oba razloga sta sedaj zginila. Dala se je 15. novembra 1867. l. omenjena postava in odbor spozná tedaj za svojo dolžnost, da nasvetuje sedanjim okoliščinam in naznanjenim željam primeren načrt novih pravil.

Načela, katerih se je držal odbor pri tem načrtu so naslednja:

1. Izpustilo se je vse, kar je imelo le začasno veljavo, in sicer v §. 14. določilo o izstopu odbornikov prva tri leta, v §. 20. prva dva stavka in celi 24. §.

2. Izpustilo se je tudi ono, kar je nepotrebno po novi postavi in je mejilo in oviralo društvo, namreč zadnji stavek 1. §., prvi 4. §., in zadnji 5. §.

3. Izpustilo se je tudi, kar se je zdelo odboru nepotrebno in ne dosti važno, ker po odborovem mnenji ima to določiti opravični red, kateri se bode osnoval še le po potrjenih novih pravilih. Tako §. 2 črka b, §. 3, drugi stavek §§. 10 in 17.

4. Stilistične premembe skoro v vseh paragrafi niso tako važne, da bi jih tukaj posamezno naštevali.

5. Najvažnejša in bistvena prememba je razširjenje pravic občnega zbora v sedanjem 10. in 11. §., ktera mu pridružujeta pravico sklepati o najtehtnejših rečeh in v roke dajeta konečno določbo o vseh matičinih zadevah

po predlogu odborov. Ta §. dajeta občnemu zboru več pravic, kakor jih zahtevajo želje do sedaj razodete.

Da po §. 11. sme občni zbor končno sklepati le v rečeh, ktere mu odbor predlaga, treba se nam je zdelo staviti zaradi tega, da se ne sklepa na vrat na nos, ampak vsaka stvar dobro prevdara na vse strani, predno pride na sklepovanje, — da se tudi lahko stavi na dnevni red občnega zbora in tako naznani vsem udom Matice, — in da ne sklepa v zboru zbran oddelek udov zoper gotovo voljo večine vseh družnikov.

Po §. 10, črka b) določuje občni zbor končno o proračunu Matice, ter ima v svojih rokah vse gospodarjenje matičinega imetka, kolikor ga ne omejuje 18. in 19. §.

Pri osnovi novih pravil se je odbor oziral na želje do sedaj mu naznanjene in razglašene v vabilih k prvemu občnemu zboru in IX. odborovi seji.

V tej osnovi sprejeli so se nasveti: Mariborskih družabnikov dr. Srnca in t. d. k §. 5. 12. 16. 17. 21. in 24. — in nasvet dr. Ulage.

Nepotreben se je odboru zdel pristavek, ktere ga je želel g. dr. Vončina k prvemu paragrafu. Nepotreben prvič zaradi tega, ker 1. §. le sploh govori o knjigah in na nobeno stran ne določuje, kakošne so „primerne“. To na tanko popisovati, pripustilo se je opravičnemu redu. Nepotreben drugič zato, ker se ni bati, da bi Matica po sedanjem stanu udov in sestavi sedanjega odbora kdaj izdala knjigo, ki bi utegnila kaliti resnice katoliške vere. Vrh tega ne bi pa tudi tako določilo pomagalo, ker nimamo sodnika, da bi bil nad odborom in bi pazil, da se ne prestopi to določilo. Treba je le skrbeti, da se volijo taki odborniki, ki bodo dr. Vončinovo željo imeli pred očmi.

Gosp. Držečnikov predlog je samo vprašanje, ki spada v vrsto tistih stvari, katerih ni moč vseh naštetih v pravilih, ktere se imajo rešiti primerljive za primerljive po besedi in v duhu pravil.

Letnino zvikašati po predlogu gosp. Ratha se ni zdelo odboru primerno, ker letna plača 2 gold. 50 kr. do smrti ali izstopa iz Matice nikdar ni enaka daru glavnice 50 gold., ki ostane lastnina matičina.

Gosp. Vrečkov predlog, da lahko tudi rodbine ali hiše pristopijo kot nesmrtni udje, je res natančnega pomisleka vreden in odbor ga je tudi pretresaval na vse strani. Vendar ga odbor ne more nasvetovati že zaradi tega ne, ker bi bil silno težko izvrševati, in bi lahko postali prepiri o tem, kdo da ima prejemati knjige. Tudi ne bi bil Matici na korist, ker se je nadjati, da se bode izmed taci rodoljubnih hiš ali rodbin leto za leto več posamnih udov vpisalo v Matico. Hišne, rodbinske ali sploh privatne knjižnice se pa tako po 7. §. sprejemajo za nesmrtno ude.

Nasvet mariborskih družnikov zaradi §. 11. se odboru ne zdi praktičen, ker je za ude gotovo najpripravišni poletniski čas velikih šolskih počitnic za občni zbor.

Ravno tako bi bilo težko po predlogu teh družnikov odločiti, ali je volilni list vlastnoročno pisan in podpisan ali ne.

Določba, kako naj se poroča o rokopisih (pristavek k 15. §.) se prihrani opravičnemu redu. Taisto velja tudi o pristavku k 18. §.

Pristavek k 19. §. je nepotreben, ker o vseh denarnih rečeh določuje po §. 10. b) edini občni zbor.

Nepotreben je tudi drugi nasvet dr. Ulage, ker §. 13. ne ovira voliti več ko 16 odbornikov v Ljubljani stanujočih.

Načrt novih pravil prihodnjič.

Zabavno berilo.

Ženitnina.

Črtice iz življenja, poslovenil po hrvaščini J. Levičnik.

(Dalje.)

„Mislil sem se po seznanji z njo najsrečnejšega človeka, kar me nenadajani primerljive pahne z vrhunca mojih domišljenih zlatih gor. Oče Julijin bil je namreč ovohal najino znanje, in to mu je tako mrzelo, da v malih dneh dobim povelje, odriniti s svojim batalijonom v Italijo. Trenutek najine ločitve bil je presunljiv; kajti mislil sem, da strastna Julija bo otrpala od srčnih britkosti. Zmenila sva se pri tej priliki, dopisavati si pogostoma; domači grajščinski ravnatelj pa je obljubil biti posrednik med nama in pošto. Jaz sem pisaril prav veliko in pogostoma, al ne enega odgovora nisem prejel. Nisem se prečuditi mogel molčanju Julijinemu. Kakor strela z jasnih višav pa me prešine to, da nekega dne dobim po pošti zavitek z vsemi svojimi Juliji poslanimi pismi. Priloženo je bilo kratko naznanilo, da se bo Julija po željah svojega očeta z drugim zaročila in sicer z nekim premožnim in slovečim knezom, ktere ga sem že ob času svojega bivanja v oni okolici velikokrat videl zahajati ko Julijinega snubača v knezovo hišo. Rečeno mi je bilo v onih vrsticah tudi to, da mi je Julija pozneje to sama pisala. — Da je bil staremu knezu ljubši tako premožen zet memo mene ptujega in neodličnega vojaka, zdelo se mi je čisto naravno. Čakal in čakal sem Julijinega dopisa, al zastoj; — nasprotno pa sem kmalu potem bral v javnih listih naznanilo njene zaroče.“

„Tri leta potem — se dalje glasi Ljudevitovo pismo — odbral sem si Milico za svojo zaročnico, nadja se, da najdem po tolikih prestalih srčnih mukah zavetje tihega življenja na strani njezne, dobre in izobražene žene. Al glejte nezgodo! — ženitvanski dan dospelo mi je pismo, kakor Vam je znano, in to — od roke najstarejšega brata Julijinega, ktero Vam tu v originalu priložim. Takole se je glasilo: „Dragi gospod! Pred vsem drugim naznanjam Vam prežalostno novico, da so nam blagi naš oče pred tremi meseci umrli. Ni se nam še ta srčna rana zacelila, in že nemila smrt okoli druge žrtve v naši družini lazi. Čudili se boste morebiti, ko Vam povem, da le z Vašo pomočjo bi se utegnili ta nesreča odvrniti od naše hiše, in vendar je temu resnično tako. Sestra moja Julija boleha, odkar ste se Vi, gospod, oddaljili iz naše okolice. Izvedel sem pa jaz tej reči še le zdaj pravi vzrok. Rajni oče moj, izrejeni v šoli prejšnje dōbe, postopali so po načelih stališča svojega, ter sklenili bili Julijo omožiti s knezom B..., in to sicer proti njeni volji. Jaz, vojak kakor Vi, sem bil takrat dalječ od domovine svoje; sicer bi bil očeta, ki so mi bili posebno dobri, že kako v tej reči pregovoril. Tudi Julija sama se je stanovitno in odločno upirala nameram očetovim, ter vkljub vsem naredbam in pripravam svatovskim od posiljenega ženina nič slišati in vedeti ni hotla. Zastran slovečega imena naše rodbine niso hotli in mogli Julije z grdo v zakon siliti, in tako so oče pri vsi svoji ostrosti morali prijenjati krepki volji sestrini, ter začasno odložiti ženitnino. Med tem smrt očeta pokosi in razruši ob enem tudi nameravano zavezo s knezom B... — Al tudi Julija je jela med tem časom od znotranjih britkosti hirati, deloma zato, ker so oče silno neprijazno z njo postopali, deloma in še več zato, ker jo misli mučijo, da je od Vas pozabljena, akoravno je oskrbnik na moje vprašanje sedaj odkritosrečno povedal, da le po ostrim očetovi zapovedi je moral potajiti vse Vaša in tudi njena pisma. Ker očeta zdaj ni več med živimi, jaz pa se